

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

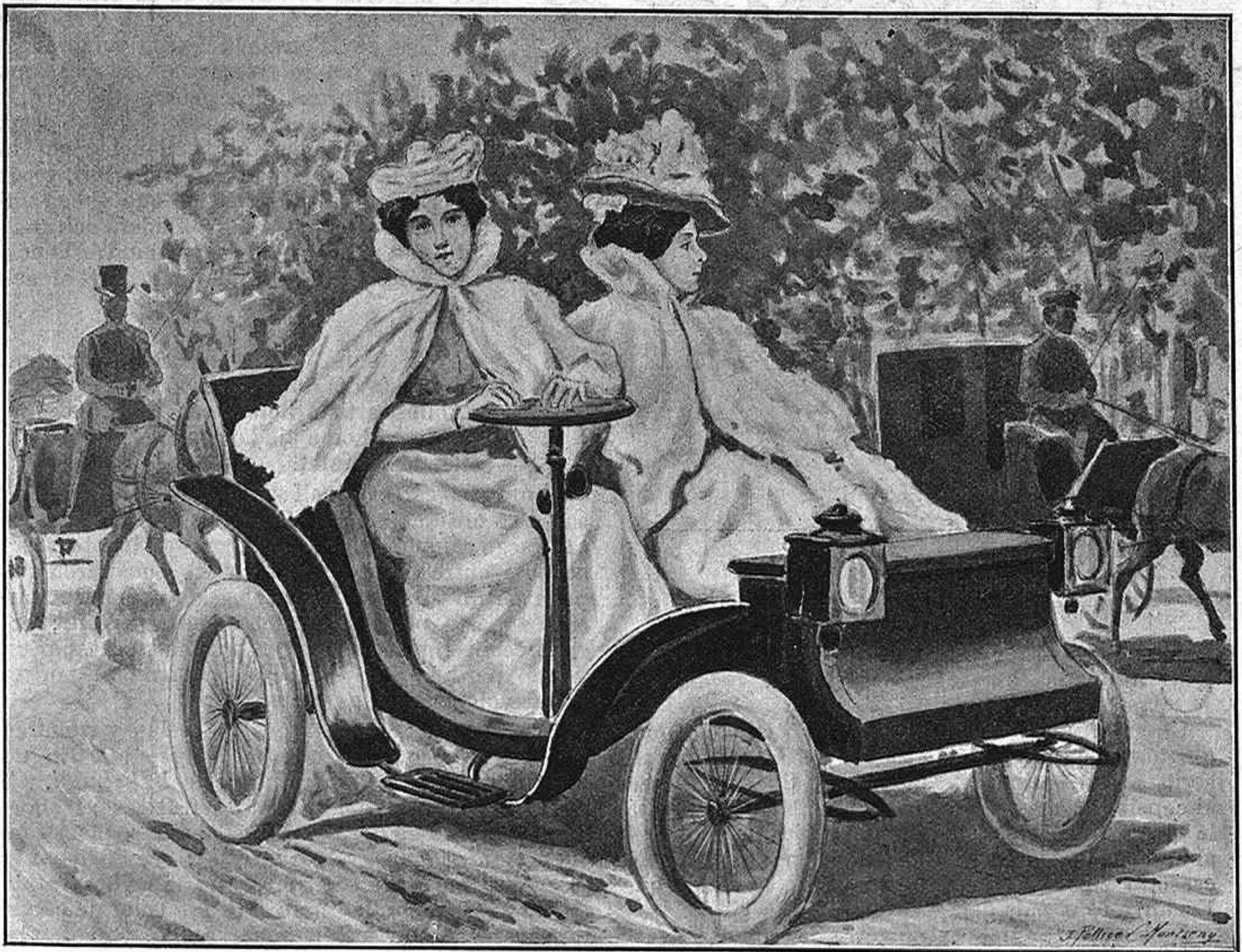
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

PER SANT TOMÁS, AL PARCH

—¡Qué 'n farém de *desgracias* en aquests días de *frases*!...

AUCELLS DE PAS

Ermete Zacconi.

CRÓNICA

CADA vegada que ve á visitarnos una companyia dramática estrangera sentim á la vegada un goig y una pena.

Un goig, una verdadera fruició, per las emocións que 'ns despertan aquells artistes ab el seu treball serio, afinat, primorós, admirable... Una gran pena al considerar que aquí ahont en tots els ordres de la vida, y especialment en la política lo que més abunda son els comedians, ahont més aquests escassejin sigui en el teatro. No en vá s' ha dit qu' Espanya es el país dels viceversas.

De las companyias extrangeras, las que més responen á la nostra especial idiossincrassia, y en certa

manera també las que més se deixan entendre fins dels espectadors que no coneixen el seu idioma, son sens dupte las italianas. Entre l' italiá y 'l catalá hi ha semblansas molt notables, com las que 's notan entre fills de uns mateixos pares: semblansas de llenguatje y fins de temperament.

En aquest concepte no son aquí del tot extrangers els fills del art que venen á visitarnos, fent gala generalment de la perfecció insuperable que han alcançat en el cultiu de la escena. Se pot dir qu' ells son els que 'ns posan en relació ab el teatro modern, els que 'ns fan conèixer las obras més notables de la dramática con'emporánea, els que 'ns fan interessar per las creacions dels dramaturgos dels paissos del Nort, y de alguns italians que segueixen ab acert las sevas petjadas. Aixís, donchs, per la válua y la novetat de son repertori, y per la serietat y la perfecció ab que saben interpretar-lo, fan obra de verdadera cultura.

No falta sino que 's desperti entre 'ls nostres cómichs l' estímul de seguir el seu exemple.

Avuy tenim entre nosaltres l' excelent companyia del famós Zacconi.

Aquest artista demostra lo que pot el talent de un home ajudat per l' estudi y per la forsa de voluntat.

Veureu pel carrer aquell senyor de estatura que no passa de mitjana, de rostre que no 's distingeix per cap rasgo fisionómich accentuat, ab son bigotet ros y sos ulls entre blaus y verts, y no sospitareu que puga ser un cómic. Altres colegas seus portan marcada aquesta professió en tota la seva persona; á n' en Zacconi 'l podreu pendre per un advocat, per un metje, per un enginyer, per un comerciant, per tot lo que volgueu, menos per un actor.

Y no obstant, vejeulo en las taulas y trobareu sempre 'l tipo que 's proposa representar. En un mateix día feya 'l Carlo Moretti de *I Disonesti*, y 'l Don Pietro Caruso del dramet de 'n Bracco; l' endemá l' Oswaldo de *Spettri* d' Ibsen; á la següent funció el Conrado de *La morte civile*; seguidament el Kean de Dumas y á continuació 'l Gian Vockerat de *Anime solitarie*, cada un ab el degut valor de caracterisació y ab un coneixement fondo, complert y minucios de cada personatge.

Es inductible que 'l domini de uns tipos tan diversos deu haverli exigit un estudi llarch y pacient de compenetració, fins á conseguir acomodar al d'ells son propi temperament. A alguns altres actors la tasca 'ls ha de resultar més fácil que á n' en Zacconi, per tenir una naturalesa més impresionable y un' ànima més vibrant. Pero en Zacconi posseheix un gran talent, aixó 's veu sempre: y fins pensaría que una irreductible tenacitat, aixó s' endavina.

Ab el talent y l' estudi 's defensa com un héroe, y á tal punt arriba que no falta qui li adjudica 'l títul de actor únich y 'l millor del mon. No podém nosaltres posar la firma al peu de aquest diploma, per por d' ofendre á actors millor dotats per la mare Naturalesa, conquistadors de victorias, inductiblement més fácils que las que consegueix en Zacconi; pero més brillants y sobre tot més sugestivas.

No 'l venciment de dificultats es lo que produheix l' emoció dramática, sino més bé 'l no deixar conéixer may que s' han tingut de véncer. L' actor que sense improvisar sembli que improvisi; l' actor que al fondres ab el personatge que interpreta destelli més calor de vida, s' entén de vida interna, y major accent de veritat, s' entén de veritat psicológica, será sempre 'l predilecte.

A n' en Zacconi se li coneix que tot ho porta preparat. Més que un sensible es un reflexiu. Mes que un psicólech es un fisiólech. El seu art se dirigeix més directament als nervis, que no á l' ànima del espectador. Triomfa admirant, més que conmovent.

Es intens, pero de una intensitat plástica, externa. Sab reproduhir millor que ningú 'ls efectes físichs, com ne va donar una mostra esgarrifosa, tant en l' Oswald de *Spettri* seguint tot el procés clínich del reblandiment medular, com en la mort de *La morte civile*, produhida per envenenament per medi de l' estrignina. Es impossible causar una

sensació més intensa, casi diríam més brutal. ¿Pero es aquest l' art superior de un artista dramátich?

Un altre dels distintius característichs de 'n Zacconi, es la prodigalitat dels detalls ab qu' enriqueix la pintura dels personatjes que interpreta. En algunas ocasions aquesta prodigalitat ratlla en excessiva, per quant monopolisa ell sol l' escena, imposant á sos interlocutors una passivitat que cedeix en detriment del efecte de conjunt. Ell se lluheix com el tenor quan refila un' aria; pero 'ls que 's veuhen condemnats á no moure's del seu costat, se fastidían.

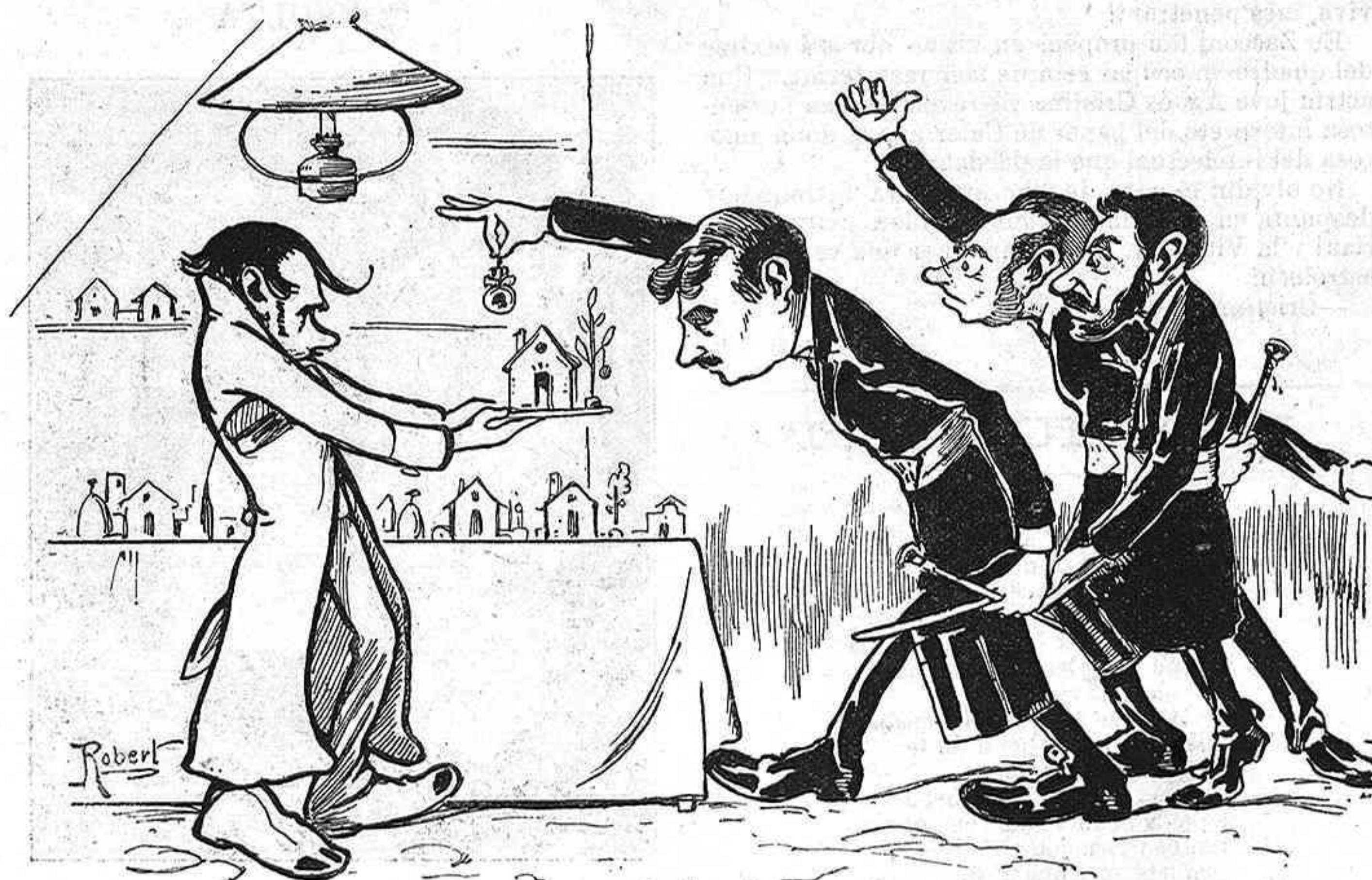
Aquesta prodigalitat excessiva fá anyorar l' efecte intens, avassallador de aquell art vibrant que ab sos llampechs fascina al públich, fentli endavinar mes de lo que veu, art perfectament concordat ab las tendencias modernas, tan inclinadas al impresionisme y á la sugestió.

En Zacconi, que té en la veu sols dos registres, el natural y 'l ronch; qu' en l' expressió fisionómica passa casi de un salt desde 'l gesto ordinari al terrífich, ab aquells ullassos oberts en rodó, com els de un peix, que al veure's fora de l' aygua contempla 'l mon per primera volta tot asfixiantse, no 'l pot professar aquell art anímich, superior als medis de que disposa... Y per aixó es tan gran l' admiració que produheix fins entre 'ls que 's dedican al treball de analisarlo, que ab justicia han de otorgarli 'l premi degut al talent triomfador de la mateixa naturalesa.

La gran emoció la tingerem dilluns ab *Anime solitarie* de Hautmann. Per primera vegada vegerem el predomini de l' obra sobre la *virtuositat* de tal ó qual actor.

¡Quín drama mes hermós! Sembla concebut sense esforços, parit sense dolor. Ab sa simplicitat genial,

L' ARCALDE Y LA COMISSIÓ D' ORNATO

—En nom de Barcelona, adjudico aquesta medalla al edifici mes notable... de la fira.

GÉNERO ACREDITAT

Neulas catalanistas.

está plé de vida, brollant expontani com una font d' aygua pura y cristallina.

¡Y quína execució mes justa, mes armónica, mes viva, mes penetrant!

En Zacconi tan propens en altrás obras á eixirse del quadro va ocupar sempre son just terme... Una actriu jove Agnés Cristina vá revelar-se una portentosa intérprete del paper de Caterina, la dona amorosa del intelectual que la desdenya.

No olvidin el nom de aquesta nova estrella que despunta en el cel mateix hont brillan avuy la Mariani y la Vitaliani. Y déixinme per una vegada ser astrólech:

—Cristina, tu serás reyna!

P. DEL O.

MURMURANT

¡Mireuse la cotillayre!
 ¡Miréusela! qu' ara vé.
 ¡Veníuhi tots á mirarla,
 joves de gust excelent!
 Miréusela que rumbosa
 va baixant per 'quell carrer:
 ab son boa blanch de plomas
 y l' elegant vestit vert.
 ¡Mireula! ¡Quin brillo gasta
 quan camina! ¡Qué n' hi té
 de gracia y delicadesa
 en posá á terra 'ls peuhets!
 aquells peuhets tan remonos
 tan ben tornejats, tan breus,
 peuhets, mes que d' una noya,
 d' un capritxós angelet!
 ¡Mireuli 'l perfil de cara!

qu' alegre y polit el té;
 y quin color mes simpátich
 aquell moreno claret!...

Mireuli 'ls ulls, la boqueta,
 els séus llavis y sas dents...
 Mireula bé, en fí ¡á tot' ella!
 ¡Es hermosa, perque ho es!
 Ja vá venint... ja s' acosta...
 ja es aquí... mireula bé...
 Ah: ¡Que 'n té de picardía!
 ...¿Vos agrada?... ¡A mí també!

UN BOTIGUER

HISTORIA Ó QÜENTO?

Parla l' aucellet—¿saben? aquell célebre aucellet que té la mala costum d' escudriñarho tot, pera després anarho á contar als pares, als mestres y als periodistas,—y diu d' aquesta manera:

—Veus aquí que una vegada l' rector de las Corts va adonarse de que l' iglesia necessitava reparacions. Feu fer per un inteligent en la materia un pressupost aproximad de gastos, y l' mestre d' obras va dirli que la cosa costaría unas deu mil pessetas.

El pobre rector—hi ha que observar que 'ls rectors son tots pobres—va estirarse 'ls cabells.

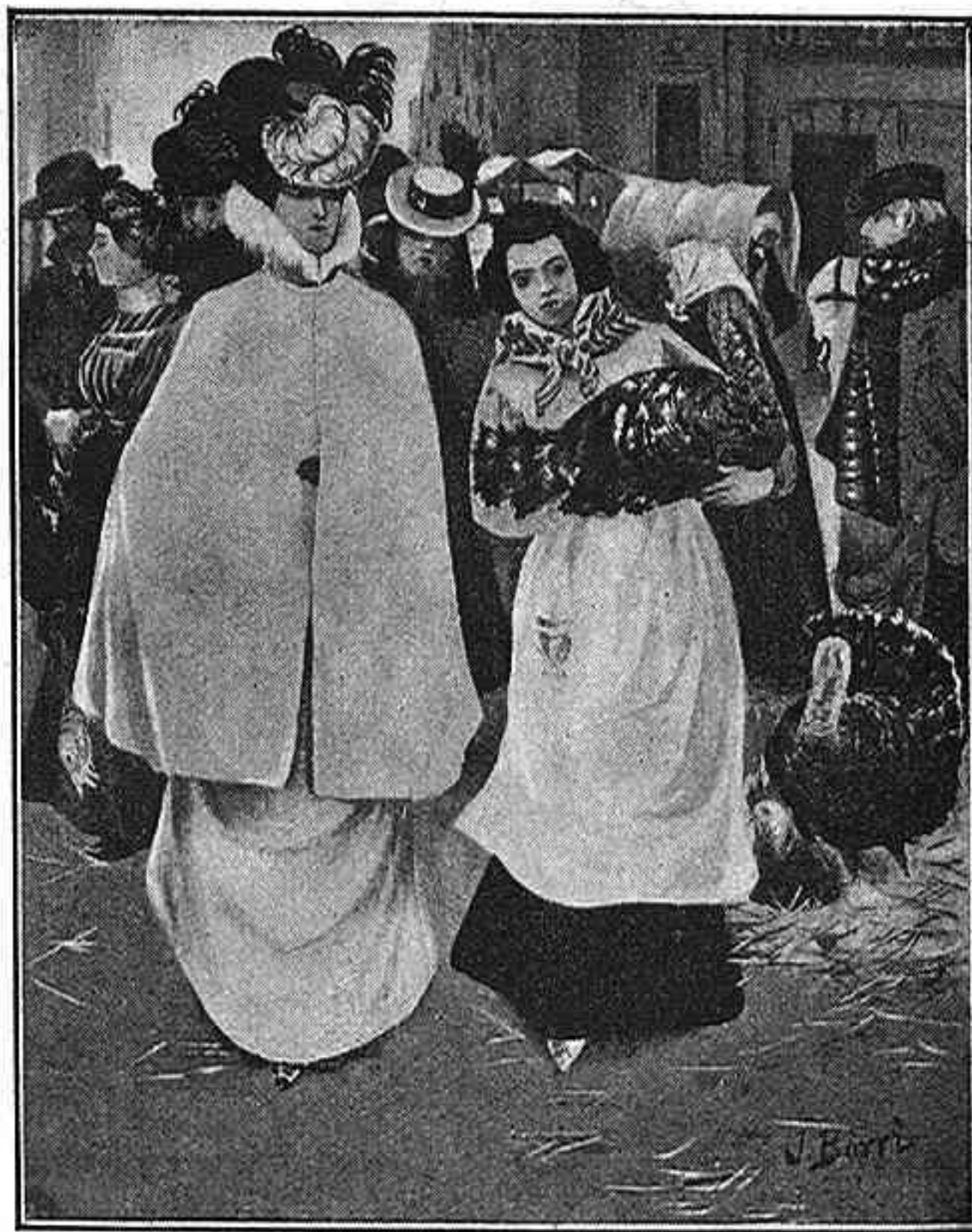
—¡Deu mil pessetas!—exclamava.—¿D' ahont las treu deu mil pessetas la meva parroquia?

En aquell moment passava per davant de la rectoria l' senyor Comas y Masferrer.

El senyor Comas y Masferrer es un potentat de primera forsa, que posseheix á las Corts una torre magnífica plena de faysans y aucells de totas menas. Además, per si aixó fos poch, té al poble un carrer que 's diu de Masferrer y una plassa titulada de Comas.

Al veure'l, al pobre rector va semblarli que se li obría 'l cel.—Aquest me las donará—va pensar desseguida.

CONSULTA

—¿Vols dir que ab aquest gall ne tindré prou?
 —Aixó, segons el número d' amichs que 's convidin...

ELS DOS JOANS

va obrir de tal modo las potencias al senyor Comas y Masferrer, que immediatament se li va ocorre aquest càlcul:

—Lo que 'l rector vol son deu mil pessetas, siguin mevas siguin del gall de la Passió: la qüestió es proporcionárlashi. Ara bé, dada la posició que ocupo en la política ¿qué mes senzill per mi que ferli aquest obsequi, quedant com un home, sense que 'm costi un céntim.

El senyor Comas va extrényer la má al rector.

—Tindrà las deu mil pessetas.

—¿De debó? ¡Ah, gracias, gracias!...

Veus' aquí que, contret aquest compromís, el senyor Comas y Masferrer baixá á Barcelona y s' entrevistá immediatament ab els seus representants en el municipi.

—Amichs—va dirlos—el pobre rector de las Corts necessita dos mil duros per adobar l' iglesia.

—¿Y qué?

—Y jo 'ls hi he promés.

—¿Y qué?

—Y es precis que l' Ajuntament els hi dongui.

—Observi que la gent murmurará y dirá que 'ns gastém els diners en cosas superfluas.

—Que digui lo que vulgui: es una barriada que

Y va cridarlo.

—¡Senyor Comas, senyor Comas!...

—Hola!... ¿Marxa bé aixó?

—Gens ni mica. Cabalment me trobo en un apuro, del qual únicament vosté me 'n pot treure. Haig de fer obras á l' iglesia... y no tinch diners.

—¡Malol!... ¿Qué 's tracta d' una suma molt grossa?

—Segons per qui hagi de pagarla: deu mil pessetas.

El senyor Comas, que no té res de generós, al sentir aquesta xifra va fer un brinco.

—¡Anda, salero! Aixó es un capital...

—¿Vol dir?

—¡Y tal, home!... Deu mil pessetas... son dos mil duros.

—Pues, miri, ho declaro ab la major sinceritat, contava ab vosté...

Un altre brinco del senyor Comas.

—Y contava ab vosté, porque vosté es l' única persona que me las pot proporcionar.

Veus' aquí que la paraula *proporcionar*

—¿Qué me 'n diheu, Fivaller, de las pretensions de 'n García Faria?

—Noy, ¡m' hi quedat de pedra!

'm té moltes consideracions, y no 'm convé quedarhi malament.

—Pero ¡deu mil pessetas!... ¿No podría ferho mes barato?

—Diu qu' es l' últim, y además, no hem d' anar á mirar aquestas mesquinesas.

Els amichs del senyor Comas van baixar el cap. Ho volfa ell, y ell, per ara, es l' amo.

—Bueno—van dirli:—presentarém qualsevol día una proposició concedint aquesta... *limosna*.

—¡Ah, no qualsevol día! Ha de ser desseguida.

—¿Per qué? Val mes qu' esperém una ocasió oportuna.

—¡Ca, barret! Es indispensable que sigui avans d' acabar l' any. ¡No sé ahont teniu el cap! ¿No veheu que per any nou prenen possessió 'ls concejals republicans, que son una pila, y units ab els regidors d' una mica de sentit comú qu' encare quedan, podrián desbaratarnos el nostre projecte?

—¡Confessém que no hi atinavam!

—Vosaltres no atineu may en res. En fí, lo dit, ¿eh? Conto ab el vostre vot... y ab el dels concejals de la crosta de baix, que per aquestas cosas may tenen un no.

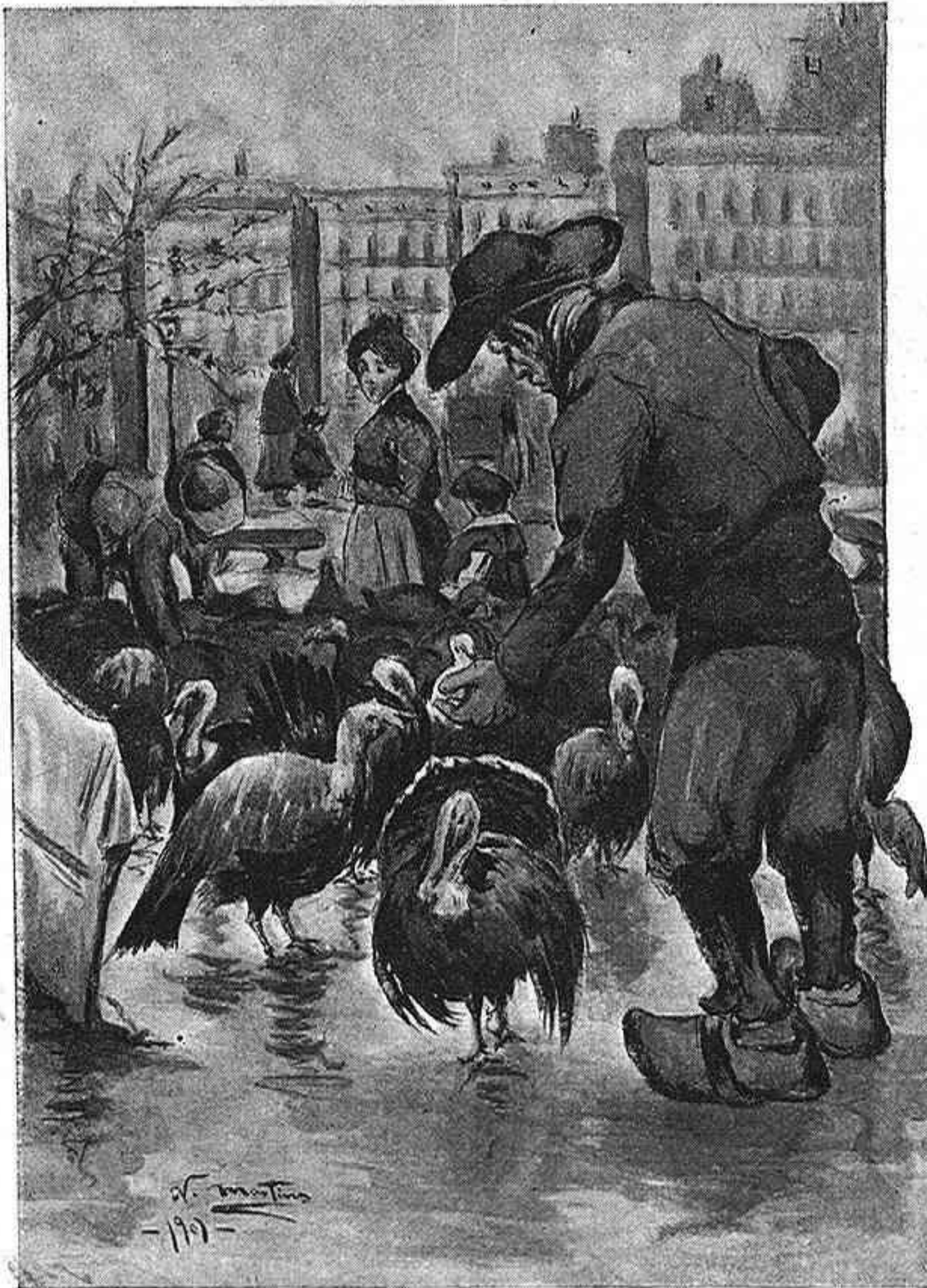
—Será servit: las indicacions de vosté son ordres.

—Aixís m' agrada.—

Y assí 's veu un riu, allá 's veu un plá y 'l nostre aucellet para de cantá.

A. MARCH

AL MERCAT DE GALLS

—Cantéu, cantéu, que 'm sembla que aquesta es l' aria final.

EL MON AL REVÉS

—¡Si trobés algun senyor que volgués portárme'li...

¡SAL!

AL MAGATSEMISTA DE SALASSON EN RICART ESTAPÉ

Premi al tema mes salat en el «Jochs Florals humorístichs de Tiana», organitzats per la colonia estiuhenca.

LEMA: Versos salats.

Mitj en broma y mitj formal vos faré uns versos SAL-ats demostrant las qualitats que 's troban dintre la SAL.

Comensant ab rahons bonas, dech dir de totas maneres qu' es sabut que las primeras en gastar SAL, son las donas.

D' aquí ve que, ben mirat, com que de magres n' hi ha ab tot y sé un bacallá es un bacallá SAL-at.

La SAL es amaniment que á tot arreu fa forrolla; qui no tiri SAL á l' olla farà un caldo molt dolent.

La SAL, y no desatino fa la SAL-sa, y per més ditxa á la SAL deu la SAL-sitja ser bon menjar de tocino.

Hi ha qui per purgarse acut cap á la SAL de Madrit; qui 's vol matar, tot seguit SAL-fumant y... ¡tururut!

Tením per usos distints la SAL-morra y la SAL-sosa; fins hi ha també qui disposa de SAL-zaredas y pins.

Tením, com diuhen allí el SAL-mon, peix delicat: fins tenim oli SAL-at que ja es tot lo que 's pot dí.

Si la SAL no 's conegués de SAL-vatjes no n' hi haurían y els SAL-timbanquis tindrián de tocá 'l dos... y hasta 'l tres,

No portarian bos-SAL els gossos, y tots plegats

ens trobaríam faltats
d' aquest *òrgano nas-SAL*.
Els capellans no tindríen
el seu *mis-SAL*, com tampoch
el típic *SAL-passé* en lloch
ostentar-lo no podríen.
Ja may se faríen *SAL-vas*
costum molt tonta del mon,
y 'l polítich *SAL-merón*
temps ha que faría malvas.
Tots ens veuríam privats
fins ni *SAL-tant* de *SAL-varnos*

y ni podríam menjarnos
un plat de ronyons *SAL-tats*.

Alló del cap-*SAL* del llit
no 's coneixería en lloch
y el *SAL-va-vidas*, tampoch
portaría cap profit.

Y dich, sens que á ningú aboni
que dos sants hi ha al calendari
que á la *SAL* deuen l' estarhi;
San *SAL-vadó* y sant *SAL-doni*.

«Si aquest jurat es com cal
pero per motius diversos
no 'm dona 'l premi, diré alt
que no es pas perquè aquests versos
estigan faltats de *SAL*.»

J. STARAMSA.

PEIX QUE 'S PORTA L' OLI

—¿Ahont vas con este fanal?

—L' he comprat quan hi vist que m' agafavan. Com
sento á dir que 'l Palau de Justicia está tot á las foscas...

RARENAS

Qu' en tot temps s' han vist coses extranyas, ja
ho sé: pero com las que avuy están succehint, dupto
que s' haguessin vist may de la vida.

Y no parlo dels Estats Units, terra clàssica de las
rareas estupendas, sino de Barcelona, de l' herma-
sa Barcelona, *archivo de la cortesía* y alberch del ge-
gant Dickens y en García Faria.

Probas al canto.

Supósinse que, llegint el diari, 's troban ab una
noticia que diu aixís:

«*Le Trianon*.—*Rayon d' Or*. Quadrille realista del
Moulin Rouge de París Després del can-can, els
concurrents resarán una part de rosari y sis ave-
marías.»

¿Qué pensarán vostés? ¿Que 'ls directors del *Tri-
anon* han perdut la xaveta y que aquesta barreja de
rosari y can-can es una monstruositat inconcebible?

Pues imaginínse lo que pensaría jo al llegir l' al-
tre día una gacetilla poch mes ó menos del tenor
següent:

«Mañana, después de las Cuarenta horas (fixin-
s'hi bé, después de las *cuarenta horas*) la banda de
la Casa de Caridad dará un concierto en el claustro,
ejecutándose, entre otras piezas, *La Mascota*.»

¿Veritat que n' hi ha per quedarse blau, y hasta
vert poma, que crech qu' encare es un color mes di-
fícil?

Primer, las quaranta horas ab el seu acompanya-
ment de resos, cops al pit, reverencias y demés
exercicis piadosos.

Després, la *Mascota* ab tot aquell devassall de no-
tas alegres que 'l mestre Audran va posar en boca
de Bettina, Pipo, Fiametta y companyia...

No mes hi faltava que per acabament s' hagués
cantat la *Marsellesa*, finalisant la festa ab un petit
discurs de gracias de 'n Pey y Ordeix.

Jo no sé si aquestas amalgamas sacro-profanas
son un progrés ó qué; pero es innegable que repre-
sentan un aspecte molt curiós de la vida moderna y
ofereixen una demostració mes de la gran amplaria
que las mànigas han arribat á alcansar.

La escena es tan sugestiva que, sense fer cap es-
fors, me sembla que l' estich veyent.

Els devots acaban de passar la tarde en el tem-
ple. Allí, en aquella atmósfera saturada d' incens y
cera cremada, la seva ánima s' ha elevat á las re-
gions serenas d' ahont la pau may se 'n mou. Re-
sant, han pensat en els seus pares, en els seus avis,
en els seus parents difunts; han pregat per ells y
per las sevas familias, han examinat la seva con-
ciencia y han fet propósit formal d' esmenarse y de
no donar un pas fora del camí de la virtut.

Pero surten de l' iglesia y al peu mateix de la

porta, ¡tralarí-tralará!... ¿Qu' es aixó?... La banda de la Casa que toca la *Mascota*.

«Dicen los timoratos,
los timoratos,
prudentemente...»

¡Bonica música!... Escoltemla, que va bé.

«Es muy bella y muy agraciada
la condesa de Panadá.»

Ja cap devot se recorda dels avis, ni dels pares,
ni de cap dels parents pels quins fa poch resava.

«Me olvidarás, gentil pastor,
con ese traje tan señor?...»

¡Dimontri, dimontri! Aixó es hermosíssim!...

«Hay en besos categorías,
pero todos dan alegrías...»

¡Adiós, propósitos d' esmena, plans de conducta
futura, piadosas fantasías concebidas en la semi-
obscuritat del temple!...

«Vamos en marcha
vamos pues sin tardar,
que ya las mulas
enganchadas están!...»

¡Tot el treball de las *quaranta horas* d' oració ha
quedat destruït per *quinze minuts* de música joga-
neral!...

Jo, la veritat, en tot aixó no hi vaig ni hi vinch,
perque al fi y al cap no soch de la parroquia; pero
en vista de lo qu' está succehint, m' atreviría á do-
nar un consell als directors de la Casa de Caritat.

A la porta de l' iglesia, al costat d' aquell lletrero
que hi ha avuy, que diu: *Domus Dei*, jo hi posaría:
¡Ole ya!

Y á sota: ¡Viva tu mare!

Me sembla que hi estaria molt bé.

MATÍAS BONAFÉ

AL DOCTOR ALCOVER

Permeteu, bon vicari, que us ajudi
en lo treball feixuch
de formá el *Diccionari* de la llengua
qu' havia dictat lleys allá en temps llunys.

Deixeu que us porti mos granets de sorra,
que si be son petits, ja estich segur
que sabreu veure en ells (*parlant en cursi*)
á sachs la fé y el bon desitj á munts.

NEULA: Intellectual, trist, magre y jove
ab els cabells molt llarchs y el seny molt curt.

PATUM: Celebritat indiscutible;
poca cosa y molts fums;
de fora lluhentors y coloraynas,
pro l' interior ben buyt.

RECONSAGRAT: D' aquells que may es torcen;
que van drets al seu fi. (*Vegis Tossuts*).

PERDIGOT: Que 's tors massa
volgent pescar sense mullarse el cul.

MODERNISTA: Mitj ximple. SNOB: Ben ximple.

BOHEMI: Vago y brut.

GENT DE BÉ: Gent de quartos que va á missa.

PÚRRIA: *Brétols* sensuals y descreguts.

GENT D' ORDRE: Rich. PUDÓ: Del ordre públich.

ORDRE: Complicitat ab tots els furts.

FULANA: Dona *bis* de la gent d' ordre.

NYÉBITS: Gustos d' ahir: fástichs d' avuy.

TONTO: Persona honrada.

VIU: Poch honrat. MOLT VIU: Lladre y barrut.

DESCASTAT: Que no pensa com nosaltres.

CRÉDUL: Que te pa al ull.

OLLA: Cap d' erudit á la violeta.

FER OLLA: Moure escándol per dars' gust.

OLLA DE GRILLS: Reunió de sabis.

SER DE L' OLLA. Pogué robá al comú.

¡OLLA-ÓO!: Lo contrari de *160-oixque!*
MACARRÓ: ...

(Continúa á un altre full).

JEPH DE JESUS

PRINCIPAL

Sin gobierno es una comedia en tres actes del Sr. Rovira y Serra, que tanca un fondo moral y una bona intenció manifesta, aixó es evident; pero que no passa de aquí. Sobre ser poch original, resulta lánguida y deixada .. Sembla trassada ab aquella tinta clara qual escriptura á penas s' arriba á poder llegir... La tinta aquesta cansa la vista; la comedia del Sr. Rovira y Serra fatiga l' atenció.

Sens dupte per haver tingut de atendre ab preferència á la correcció del llenguatge no ha sapigut imprimir al assumpto aquella empena engendradora de vibracions y d' emoció. Per altra part s' ha de confessar que l' assumpto tal com está concebut no s' hi prestava gayre.

L' execució no passá de mitjana, y 'l Sr. Rovira y Serra sigué cridat al escenari al final dels actes segon y ters.

LICEO

¿Perqué será que la deliciosa partitura *Hänsel y Gretel* no haja produhit aquest any l' efecte intens que vá causar en l' anterior temporada?

¿Es que aquella música fresca, deliciosa, plena de inspiració, ricament instrumentada, ha vingut á menos, ab tan poch temps de sentirse?

No, no pot ser aquesta la causa. Val mes atribuirho á deficiencia de alguna cantant, entre ellas l' encarregada del paper de *Hänsel* que resulta poch xicot, el geni desvetllador deficient, y la *Strega Marzapani*, completament impossible. Tampoch la batuta del mestre Fischer desplega la brillantés que tothom aplaudia en la de 'n Mascheroni.

La manera de interpretar una música tan falaguera, tan ingénua, tan graciosa, ab tot y ser obra de un esperit germánich sembla mes conformada ab las filigranas y matisos propis del carácter meridional, que ab la gravetat y ab la llisura característiques de la gent del nord.

Valentnos de una metàfora dirém que la creació de Humperdinck sembla mes propia pera ser remullada ab xampany que ab cervesa.

Aixís s' explica que fragments que l' any passat eran aplaudits, passin avuy en silencis, y que algún fins haji deixat de mereixer els honors de la repetició.

¡Qué s' hi ha de fer! Aquesta vegada 'l *fischer* (el pescador) no ha pogut pescar al públich... ¿no saben perqué? Senzillament, per no haver empleat l' art de l' encesa.

ROMEA

En Peyo y en Ruiz Contreras s' han estat disputant la paternitat de l' obra donada en castellá ab el títul de *Los vencidos*, y en catalá ab el de *Senyors de paper*. Los *senyors de paper* se titulava l' any 92 (nou anys enrera, prop de deu ¡com passa 'l temps!) al ser estrenada á Novetats. En aquest período ha perdut l' article *Los*, ben poca cosa per cert, si considerém qu' en nou ó deu anys hi ha home que pert tots els cabells, y per consegüent s' estalvia 'l treball de pentinar-se.

L' obra, además, ha sigut refosa. Pero ni aixís ha pogut adquirir aquell alé dramátich que li falta desde 'l día del seu naixement. No val, donchs, la pena de que 'l Sr. Ruiz Contreras y en Peyo 's barallin per tan poca cosa. Ni com á *Vencidos* serán may vencedores, ni com á *Senyors de paper* durarán mes que 'l paper que 's fabrica avuy generalment y que tot desseguit se pica.

En la refusió en Peyo ha conservat totas las diatribas contra la vulgaritat burgesa y l' aristocracia del diner, afeginthi además la caboria del super-home. August

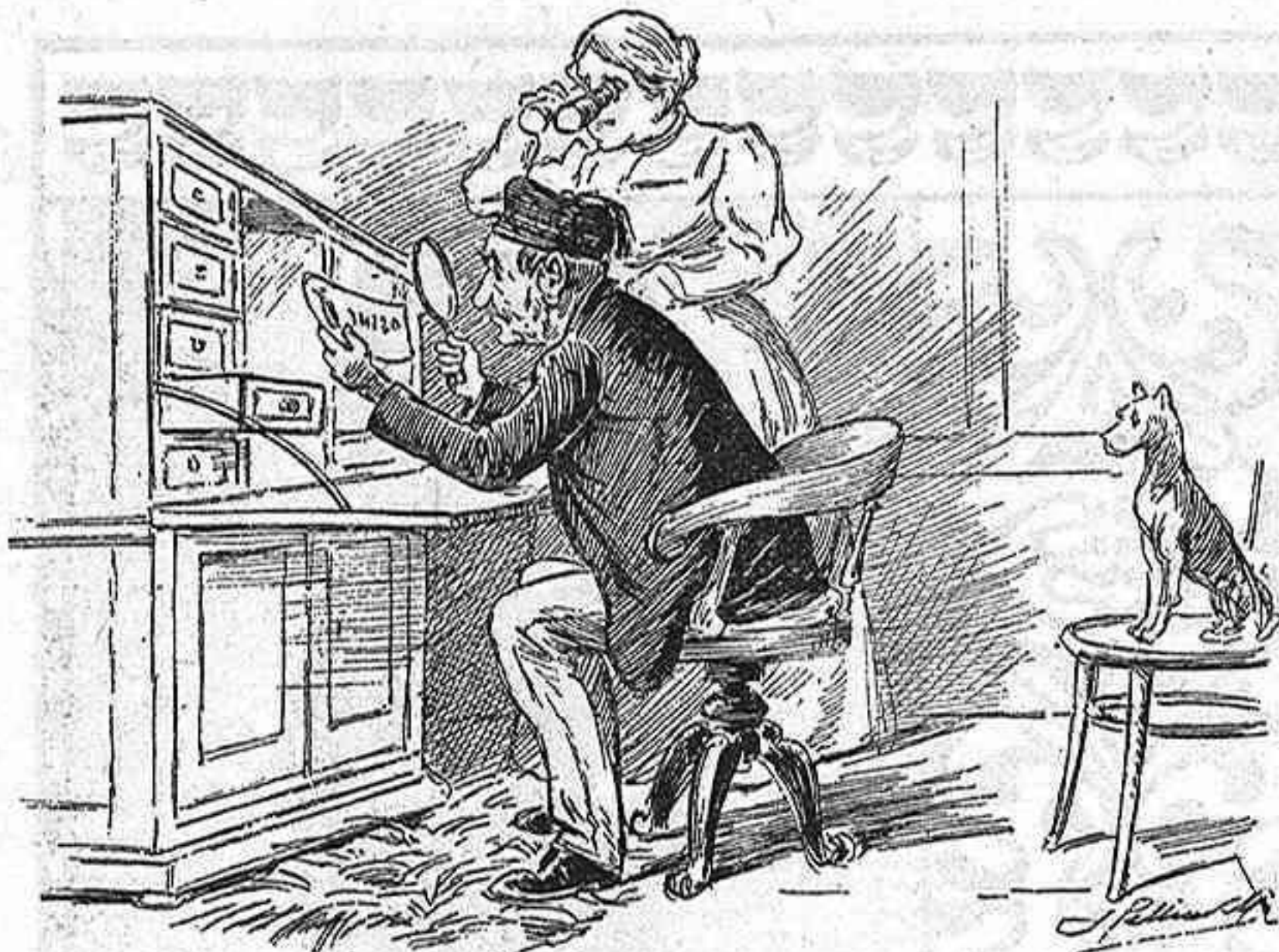
MEDITACIONS D' UN CAPELLANET

1.—Quan vingui una penitenta,
¿quin posat hi faré jo?
2.—Res: cara seria, al assumpto,
y poca conversació.
3.—Si veig qu' ella 'm mira massa,

¡cops al llibre d' oracions!
4.—No obstant, un xich de dolçura
¡li está tan bé á un sacerdot!
5.—En ff, anemse'n á la feyna,
qu' es tart... y sembla que plou.

MIRANTSE 'L DÉCIM

Desde que tenen noticia de la falsificació, sempre están ab la mateixa: —¿Será bo? ¿No será bo?...

sembla serho un super home; pero ho es massa de boquilla com tots els que se 'n alaban y ho ponderan á forsa de discursos. Desgraciadament ni en la vida real, ni en el teatro realisan actes que de tals els acreditin. Tan com es facil presumir de super-home es difícil serho, fins imaginativament, sobre l'escena, ahont l'autor te plena llibertat, y ahont el pintar es com el volguer.

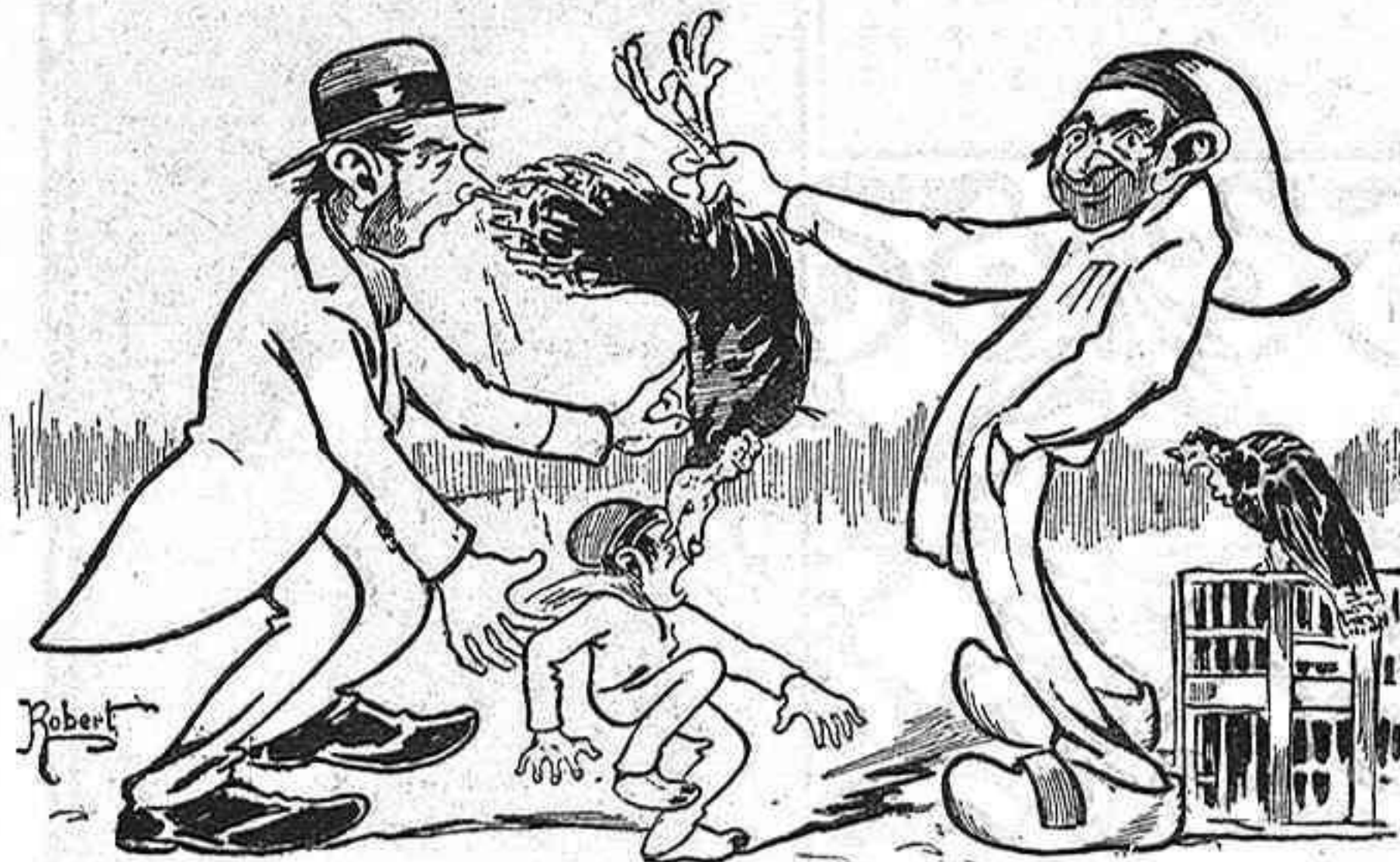
Y encare que August ho sigués, may podria ser una super-dona l'Otilia, la seva currutaca, tan insignificant y de un criteri tan estret que no 's comprén que al final de la comedia 's despenji ab aquella especie d'himne ibseniá, cantant l'amor lliure y la fabricació de criaturas privilegiadas, que han de tenir per fi de la seva vida, l'emancipació dels demés.

L'August, en lloch de anarse'n ab ella á engendrar criaturas de aqueixas, li hauria de dir:

—Noya, veig ab disgust que las mevas teorías t'han fet mal. A Sant Boy hi ha una celda desocupada. Si vols que t'hi acompanyi, será per tú.

Tot aixó vol dir que l'obra tendenciosa com es, y contenint com conté no pocas frases características de 'n Gener, careix de verdadera consistencia; al drama li falta sentiment y humanitat. L'ambient en que 's desrolla es massa doctrinal y poch dramátich.

A LA RECÍPROCA

—¡Papá, 'l gall se 'm menja!
—No t'espantis: tú després te 'l menjarás á n'ell.

Respecte á l'execució, deixant apart á la Sra. Monner y al Sr. Borrás, val mes no parlar dels demés actors. Semblava qu'estiguessin confabulats ab en Ruiz Contreras pera fer enrabiari al pobre Peyo.

NOVEDATS

Tot quan podríam dir de la notable companyia de 'n Zacconi, queda consignat en la secció de Crónica del present número.

N. N. N.

Esquellots

Recordo que anava adelerat en busca de un empleo, y que D. Francisco, per consolarlo, va crear un cárrech expressament per ell: el cárrech d'enginyer de clavegueras.

Aixís es com en García Farsa va entrar á la Casa Gran: per la claveguera.

Durant vint anys va venir cobrant el sou de 6,000 pessetas anuals y do-

nante llustre.

Per fer que feya alguna cosa, posá en activitat á tots els seus subalterns pagats també pel municipi, y 's despenjá ab un projecte general de alcantari-llat, de aquells de molta planta y poca uva, de molta palla y poch grá, de molt envolum y gens de sustancia.

Pero vingué l'hora de acreditar prácticament la seva pericia professional, y una claveguera per ell projectada y dirigida, la del Dormitori de Sant Francisco, se n'hi va anar á terra.

Y l'Ajuntament li va dir:—Senyor meu, vosté no 'm serveix: aquí té 'ls quartos.

Un altre que no hagués sigut ell hauria procurat disculparse de la seva desgracia, ó bé hauria buscat l'olvit com un lenitiu á la seva mala sort. Perque ja es sabut que las clavegueras, quant més se remenan més poden.

Pero en García Farsa va projectar un'altra claveguera, que havia de anar desde 'l seu despaig á las arcas comunals. Ja que no havia pogut com á enginyer, tractá de acreditar-se com á enginyós.

Y reclamá l'import de aquell projecte tan famós com inútil, que havia realizat sent funcionari del municipi, ab elements del municipi y com un dels treballs inherents al cárrech, que li era retribuït pel municipi ab 6,000 pessetas anuals.

S'ha de confessar que per realisar aquesta obra subterranea va trobar totas las facilitats imaginables: fins el fill de un ministre per dirigirlo, y un ministre pare disposat á donar gust al seu fill en tot y per tot. ¡Ventatjas de la centralisació!

Quan la corporació municipal tractá de acudir pera oposarse á unas pretensions tan descabelladas, no li fou reconeguda la per-

REGATEJANT

—¿Es l' últim?

—No, senyor; el primer, el primer gall de tot el plá de Barcelona.

sonalitat. Quan sigué hora de practicar la valoració, passant per damunt de la qüestió de fondo, fou admesa tan solzament la tassació practicada pel mateix interessat. Y 's disposá de R. O. que se li abonessin prop de 90 mil duros.

Perque lo que devía pensar en García Farsa:—M' hi inhabilitat com enginyer; pero aixó no obsta á que 'm pugui realzar com á capitalista.

Y ha arribat un moment, en que á tota costa hi ha qui pretén fer passar de las arcas comunals á la butxaca del Sr. García Farsa, per dintre de aqueixa inmundia y tortuosa claveguera burocrática, la suma reclamada.

Se nega 'l governador de la provincia á aprobar—ell sabrá per quins motius—el pressupost adicional, si en ell no s' hi consigna la quantitat destinada á pagar al *enginyós*.

Sense pressupost adicional, no hi ha diners pera pagar á las brigadas. Sense diners no queda més remey que despedirlas. De moment moltes families pobres se veuhen privadas del jornal, gracias á las pretensions del Sr. García Farsa, gracias sobre tot al apoyo que ha trobat en sos encopetats protectors. Y ell tan tranquil, posant siti als 90 mil duros, com si Barcelona, una ciutat de unas 600 mil ánimas, justament escandalisada, no sigüés ningú.

Pero ja no será Barcelona un poble viril si no fa lo que deu.

¡A la claveguera las pretensions del Sr. García Farsa!

En un estanch:

—Un sello si es servit.

L' estanquer li dona; 'l parroquiá 'l mulla ab saliva, y al posarlo sobre la carta 's queda desenganxat.

Aquest sello no té goma... ó lo que sembla goma no ho es, ó si ho es no enganxa.

—¿Qué vol que li digui jo?—respon l' estanquer.—A la qüenta tota la goma la gastan els ministres per enganxarse ells á la poltrona.

Un periódich de París pinta las desventuras del *petómano* Pujol.

Un artista qu' en 'el plé de la seva popularitat va fer molt de *soroll*.

Pero per lo vist el vent s' ho ha emportat tot: soroll y perfúm.

Havent passat prompte la moda de anar á sentir aquellas notas, que sens dupte per massa *endarreridas*, no podían durar en el gust del públich, el *petómano* Pujol va veure's l' altre día deshauciat del pis que ocupava, perque 'l propietari no volía admetre l' única moneda ab que podia pagarlo.

Ni permés li ha sigut fer el cant del cisne.

Y ha fet un pet com un aglá.

Crech que son injustas las perse-

ENTRE VENEDORS

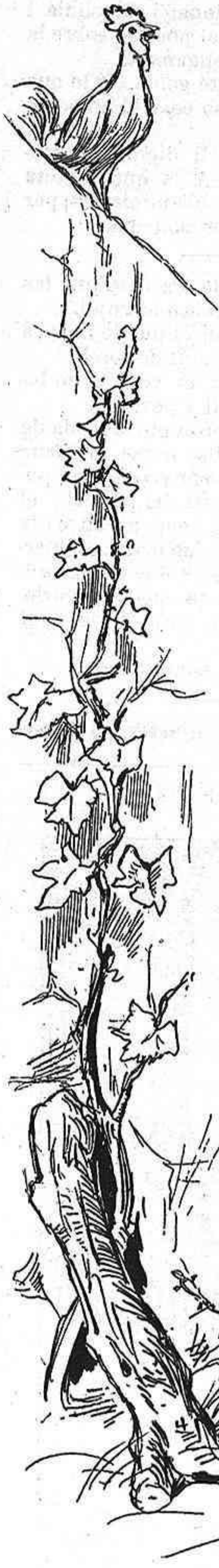

—Me sembla, Llorens, qu' enguany s' acabarán mes aviat els quartos que 'ls galls.

cucions decretadas contra 'ls falsificadors de bitllets de la rifa de Nadal.

Si las tals falsificacions donguessin lloch al descredít de la Loteria, fins al punt de que 'l govern hagués de plegar el bombo y 'ls números, els falsificadors, més que de persecucions, serían dignes de una estátua.

Gall que hi veu de lluny

Ab un lema al peu que digués:

«¡Llor als qu' extirparen un dels vicis nacionals més contraris á la regeneració d' Espanya!»

De *La Perdú*:

«Aquesta gent de Madrit están boigs: allí s' ha perdut del tot l' enteniment y totas aquestas gravíssimas qüestions econòmicas y socials no 'ls preocupan: *allí no tenen obrers*, ni el pervenir els imposa, porque viuen al día.»

¿Quí li ha dit á *La Perdú* que á Madrit no tenen obrers?

N' hi haurá menos que á Barcelona; pero n' hi ha... ó sino preguntího al Doctor Robert, que havent estat á Madrit no pot ignorar que 's contan per molts mils els que 's guanyan la vida treballant.

En la primera representació de *Hänsel y Gretel*, la bruixa á cárrech de la cantant alemanya, senyora Scholler, va estar desentonant continuament y 'l públich continuament també tirántseli al damunt.

Per fi, quan els dos nens l' agafan y la tiran de cap al forn, el públich va rompre en un estrepitós aplauso, com volguent dir:— Gracias á Deu que al últim la rusteixen.

Donchs es el cas, segons m' han contat, que

la Sra. Scholler estava molt ufana de aquell aplauso irónich, fins al extrém de atribuhirli 'l caràcter de un dels majors éxits de la seva carrera artística.

No hi ha com possehir la gravetat germánica pera no comprendre las guassas del nostre geni eminentment llatí.

El mestre Fischer que porta ja algún temps de residencia entre nosaltres, podria traduhirli del catalá al alemany la significació de aquell aplauso.

L' horrible crim del carrer de la Porta-ferrisa ha ofert un epissodi inesperat.

Obert per la justícia 'l testament de la mare morta á mans de son fill primogénit, s' ha vist que aquella l' instituhía hereu.

Aixó recorda aquella famosa balada que 'n Verdagner vá posar en vers, després de haverli sigut contada per en Bartrina.

Un fill desnaturalisat se disposa á satisfer l' extrany capritxo de una dona que havia tractat de posar á proba 'l seu amor.

—Vull el cor de ta mare li digué.

—Baixa, tonto, que 't vull portar á Barcelona. ¡Veurás quina població mes bonica!

—¡Y tan bonica! D' aquí estant la veig: tot son cuynas, greixoneras, cacerolas, ganivets esmolats... No us molesteu: lo qu' es jo no baixo.

Y 'l donzell, cego per la passió, aná á casa seva, y arrancá 'l cor de la seva mare.

El duya sentintlo encare esbategar en las sevas mans, com un colóm, quan al eixir de sa casa, s' entrabancá ab el pedrís y caygué en terra.

Y 'l cor li digué ab veu dolça y amorosa:—Fill meu ¿que t' has fet mal?

A Romea, el día de la representació del drama *Senyors de paper*:

—Bé ¿de quí es l' obra: de 'n Peyo ó de 'n Ruiz Contreras?

Hi havia qui sostenia qu' era del un, hi havia qui assegurava qu' era del altre.

Per fi, un esperit conciliador, intervingué en la disputa dihent:

—Jo crech qu' es de tots dos: sols que l' un hi ha posat els *senyors* y l' altre 'l *paper*.

ORACIÓ DE LA GENT DE BÉ

Se representá, días enrera, á Lisboa 'l drama *D.ª Inés de Castro*, en el qual la protagonista y 'ls seus fills son assassinats per tres homes.

El públich se prengué tant al viu aquella escena d' horrors, que no content ab protestar durant la representació, esperá que 'ls cómichs que havían desempenyat el paper de assessins eixissen del teatro, pera desfogar el seu furor en las sevas costellas.

Ab quin orgull podían dir després aquells artistes:

—May cap actor del mon ha tingut un éxit tan *calurós*.

Y realment: no hi ha res qu' escalfi tant com un bon jaco de garrotadas.

L' art se va democratísant.

Díguiho sino la importancia extraordinaria que ha anat adquirint el *cartellisme*, cultivat avuy per artistas de molta empena.

Pero no n' hi ha prou ab el cartell. El famós pintor parisench Eduart Detaille está fent una campanya pera presentar las mostres dels establiments, baix una forma purament artística.

Els rétols ab lletras, que resultan de una monotonía desesperant, serán sustituhits per placas y verdaders quadros en que pugui exercitarse l' enginy y 'l talent del artista. Aixís els carrers semblarán entretinguts museos. Y

molts pintors que no troban colocació pels seus quadros, disposarán de un nou element pera lluhirse y guanyar el pá de la familia.

Ja ho saben els industrials: en Detaille 'ls senyala un bon camí.

Estém esperant á veure qui será á Barcelona el primer en seguirlo.

Del natural:

En una carbonería:

—¿A cuánt el carbó d' alsina?

—A pesseta y trenta l' arroba.

—Está bé, pésime'n una.

—Desseguida, pero li haig de advertir una cosa, que si mentres li peso vosté está davant, son deu céntims mes.

MONEDA DE L' HISTORIA

El filósop Sócrates, al final de sas discusions, se vejé no pocas vegadas insultat, y no sols de paraula sino de fet.

Un día que un va donarli una patada, digué á un seu deixeble que s' assombrava de la seva calma:

—Si un ruch te tirava una cossa, creus, per ventura, que li haurías de respondre tirantn'hi un' altra?

En una altra ocasió, l' insultá un enemich, y com li preguntessin:—No t' ofén lo que t' está dihent?

—No—respongué—perque res de lo que diu es aplicable á mí.

Un' altra anécdota músical.

Berlioz assistía á l' audició de una sinfonía de Beethoven, y estava tan emocionat, que plorava y sanglotava.

Un que seya al seu costat, va dirli afectuosament:

—Es molt trist veure'l sufrir aixís... hauría de retirarse.

Réplica de Berlioz:

—¿Acás se figura vosté que hi vingut aquí á divertirme?

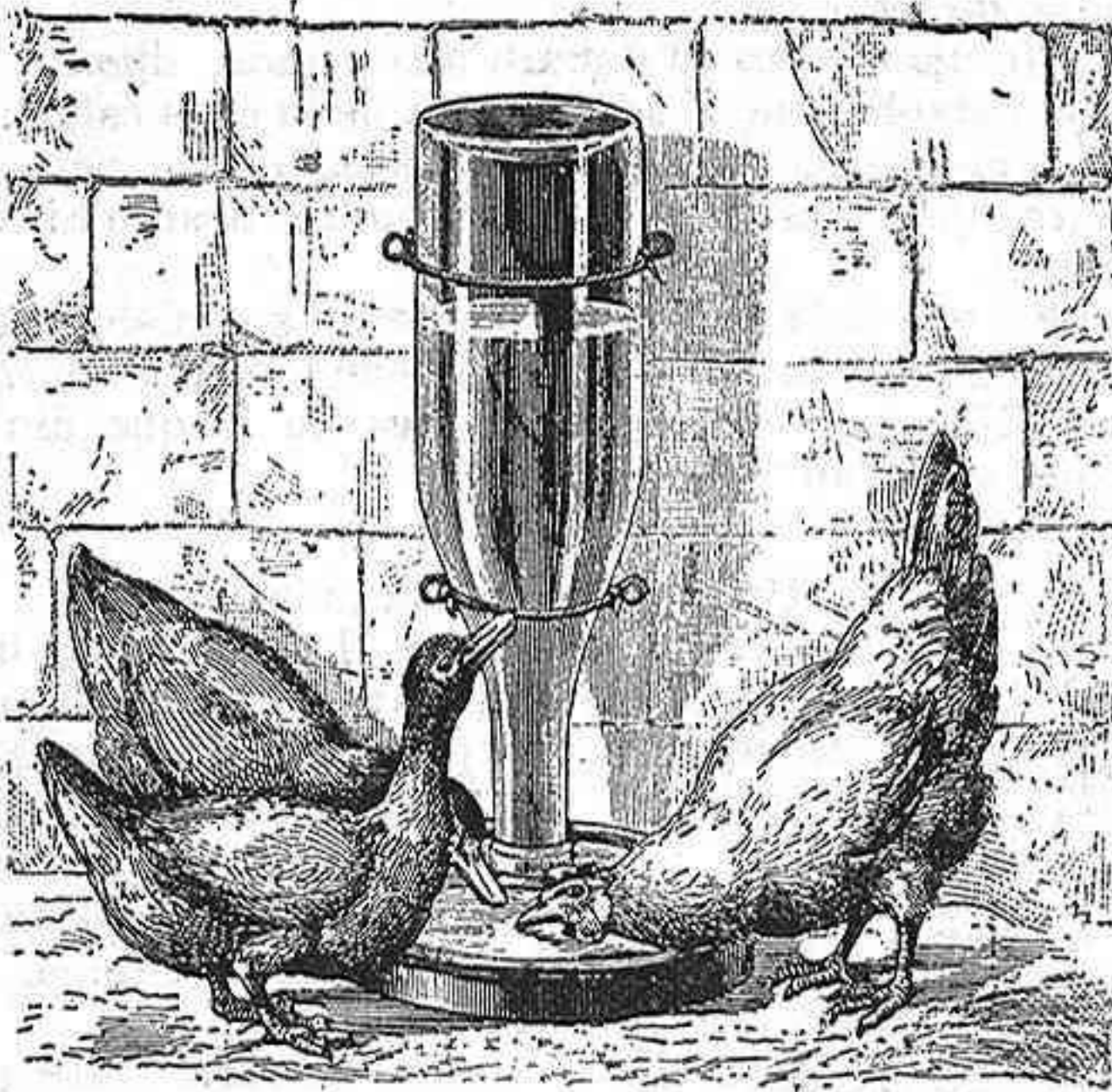
—Ja que 'l concert económich per ara 's queda endarrera, ¡deume una compensació! ¡feume treure la primera!

UN ABEURADOR PERA LA VIRÀM

Las gallinas, els ànechs, els coloms y demés animalets de ploma, y fins alguns de pel, y hasta si aném á mirá alguns de pel y ploma y tot, quan volen ferse passar la sed, tenen el vici lleig de ficarse de potas als abeuradors que s' acostuman á usar per tot arreu. Aixó fa que l' aygua s' empestifi y se 'ls hagi de canviar sovint. Ademés, baix l' acció del sol, s' evapora molt depressa, y aquesta es un' altra de las causas de la seva renovació continua.

Si las personas que crían aquesta mena de virám volen ferse cárrech del aparato senzillíssim que tenim el gust de presentar, no titubejarán en adoptarlo, ja qu' ell els donará l' única solució á ditas desventatjas.

Precisa no més adossar á una de las parets del galliner, per medi de dos filferros que la subjectin, una ampolla plena d' aygua girada cap-per-avall de manera que 'l seu coll s' introduheixi en un plat abeurador no gayre ample. L' aygua del plat impedirà que caygui la de l' ampolla, sempre y quan (y aixó es lo indispensable) el broch de la botella no arribi á tocar el fons del abeurador. D' aquest modo observarán que, quan un pollet ó una gallina béu una quantitat d' aygua del plat, el mateix desequilibri de forsas produheix unas bambollas dintre l' ampolla que determinan la restitució exacta de la pérdua de líquid del abeurador. Aixís es que tenint bon cuydado de canviar las ampollas cada cop que 's buydan, sempre hi haurá en el plat la mateixa quantitat d' aygua neta, clara y cristallina.

Y els pollastres que son tan aseados y presumits els ho agrahirán ab un ko-ro-ko. Y potser las gallinas, estarufantse, 'ls ho premiarán ab un jornal de dos rovells.

SOLUCIÓNS

À L' INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—Ca-ta-lá.
- 2.ª ID. 2.ª—Ca-di-ra.
- 3.ª ANAGRAMA.—Casat—Casta.
- 4.ª TERS DE SÍLABAS.—GI RI TI
RI BE RA
TI RA DORS
- 5.ª CONVERSA.—Masquefa.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—Com mes coloms mes bessas.

XARADA

RIFADA NACIONAL

D. J. Staramsa interesa 100 céntimos de peseta en el billete

Núm. 10,122

del sorteo que se celebrará en Madrid el día 23 de Diciembre de 1901.

El Depositario

R. B.

Perque no siga dit que á la rifada que fá 'l govern cada any no hi poso ré, com se veu hi interesso (una pesseta) convensut de que res tampoch treuré.

Hu trenta anys de jugarhi, no son bromas, cada any m' ha tocat pendre una total; sembla que ab mí la sort no hi vulgui tractes; pro, per xó m' está be; per animal.

Un any tan sols, dos-dugas estranyesa, al arribar els números primers vaig treure la segona; pero al vespre van resultar mullats aquells pàpers.

¡Quina dos-terça-quarta va agafarme! Vaig fe aquell mateix día 'l jurament de no jugar may mes en 'questa rifa, y no hi vaig jugar mes... fins l' any següent.

Enguany m' hi despenjat d' una pesseta perqué certa gitana 'm va jurá que aquest deu mil cent vintidós trauria; pro, no va dir quin any, la condená.

Si 'm quinta-dos ó no la sort, ho ignoro; pro, si aquest any ne surto afortunat vos obsequiaré á tots trencacloscaires, á un acte que será molt celebrat.

Y quarta tots els que avuy endavinin la xarada present, ja desde aquí (si trech) convidats quedan tots... á veure com me pagan á mí.

J. STARAMSA

En l' enterro de una sogra.

Un amich del gendre, que marxa al seu costat en el dol, no pot menos de dirli:

—Home, Enrich, per Deu, repósa't una mica. ¿Qué no t' adonas que vas taratlejant?...

—Sí, es veritat: pero fíxat'hi bé y notarás que taratlejo una marxa fúnebre.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

NOVEDAD * Acaba de publicarse * NOVEDAD

Aparece el día primero de cada mes, formando un volumen de más de 96 páginas, con elegante cubierta en color. Texto de los más reputados escritores nacionales é hispano-americanos.

UNA peseta

EL NÚMERO

SUSCRICIÓN ANUAL

10 pesetas

Almanach

de **La Campana de Gracia**
para 1902 PREU: 2 RALETS

DIETARIOS PARA 1902

Desde 1 á 4 pesetas

Almanaque semanal

Precio 2 reales

Almanaque de bolsillo

Precio 10 céntimos

ALMANAQUE

DE LA

ILUSTRACIÓN ESPAÑOLA

para 1902

— Precio 2 pesetas —

Colección Diamante

TOMO 79

A PUNTA DE PLUMA

POR ALFREDO CALDERÓN

Precio 2 reales

TAPAS ab planxas dauradas pera enquadernar LA ESQUELLA DE LA TORRATXA. . . . Preu: Ptas. 1'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

Per distret en Campins.

L'altre dia va trobarse ab el seu amich Gelabert, viudo desde fá poch temps, com sab tothom, inclús el mateix Campins.

Pero ja hem dit qu' en Campins es el proto-tipo de la distracció. Aixís es que li pregunta maquinalment:

—Hola noy! ¿Cóm estém?... ¿Y la teva dona, segueix?...

Una mirada extranya de 'n Gelabert li talla la paraula en sech. Llavors recorda qu' en Gelabert es viudo, y volent esmenar la equivocació, afegeix:

—Segueix morta?... Veritat?

—

Un pare porta á passeig al seu nen, qu' es una criatura molt sensible.

Recorren al camp, y no 'n vulguin mes de voladurías d' aucells.

Pero 'l noy al contemplarlos romp á plorar.

—¿Qué tens, fill meu? ¿Perqué ploras?— li pregunta 'l pare.

Y 'l baillet respón:

—¡Quína llástima 'm fan pobres aucells!...

—Y perquè 't fan llástima?

—Perque no tenen gabia.

—

Entre xicotas:

—De manera que tú creus que aquest jove 's casará ab tú?

—N' estich segura.

—Se t' ha declarat?

—No encare; pero de un quant temps ensá no fá mes que regalarme cosas útils: ahir me va regalar una sopera, y aixó vol dir que ja comensa á parar casa.

—

En un ball:

—Miri, jove—diu una casamentera—la noya á qui acabo de presentarlo té mil duros per cada un dels anys de la seva vida.

—¿Y quánts anys té?

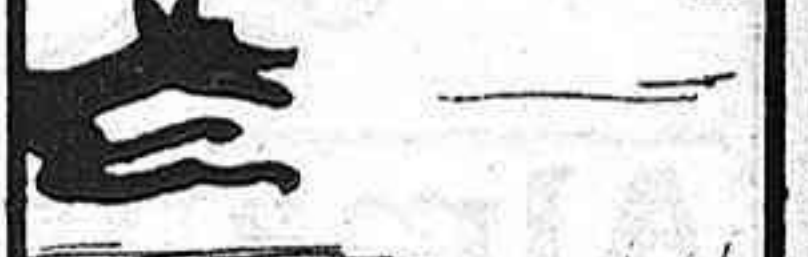
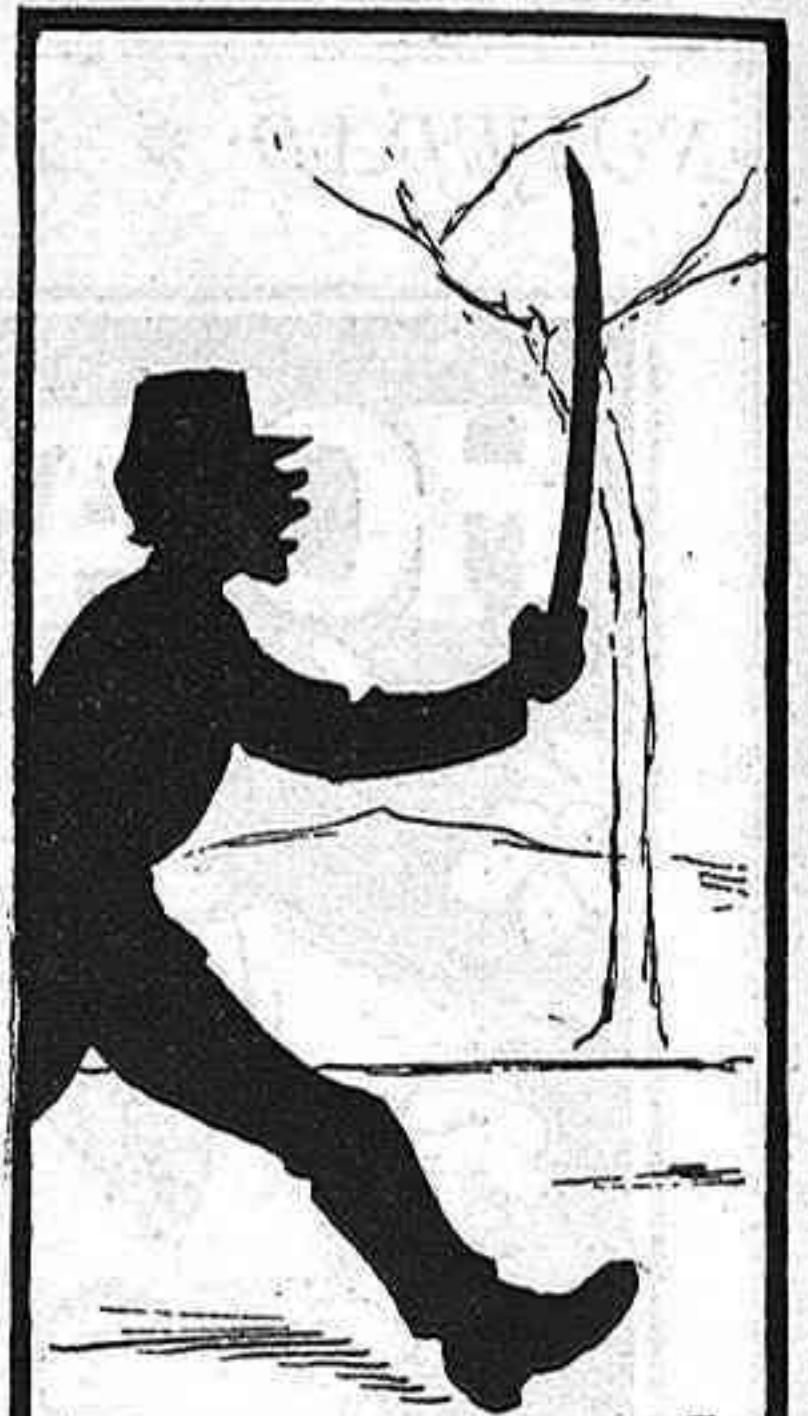
—Vint.

El jove suspirant:

—Quína llástima que sigui tan jove!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imp. de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^{ua}

Aplech de receptas per combatre 'l fret.